Poštarina plaćena u gotovom

Vjesnik
biskupije đakovačke

God. VI. Đakovo, listopad 1953. Broj 10

Retrorsum non abii!

Kad je sudac Jefta polazio na vojnu protiv sinova Amonovih, zavjetovao se Gospodinu Bogu, da će nakon pobjede žrtvavati kao žrtvu paljenicu onoga, koji mu prvi izađe u susret iz njegove kuće. Čuvši za Očevu pobjedu i triumfalni povratak kući, izašla je prva pred njega s bubnjevima i sviralama njegova jedinica. Slavlje pobjede pretvori se u čas u žalobne tužaljke sprovoda! Prema opisu Svetog Pisma izgleda, da je kćerka u prvi mah bila veći junak od svog oca, pa je radi općega dobra, — jer je Gospodin dao pobjedu njezinom ocu i slobodu narodu — i iz zahvalnosti Bogu, bila spremna, da bude žrtvovana. No, ipak je postavila jedan uvjet. Zamolila je naime, da joj se dadnu još dva mjeseca života, jer: „Htjela bih otići, na gore se popeti i sa svojim prijateljicama svoje djevojaštvo oplakati“ (Jud II, 37).

Neka nam taj primjer posluži za osnovnu misao, koju bismo željili naglasiti: Jeftina se kći radi zavjeta svoga oca, dakle radi poslušnosti starijima, nadalje, radi općih interesa naroda, koji je pobijedio svoje neprijatelje, i konačno iz obveze zahvalnosti Gospodinu Bogu radi pomoći, koju je podijelio njezinom ocu, a — smijemo li navesti još jedan razlog? — možda iz straha, ako se zavjet ne izvrši, što će na to Gospodin Bog — spremno odlučuje na žrtvu života, ali odmah plače nad svojim udesom i uvlači u svoju interesnu sferu i svoje prijateljice, koje inače nemaju što oplakivati. Pri tom se povlači u goru, daleko od svijeta, na osamljeno mjesto, do kojeg se može doći napornim penjanjem, a s kojeg se pruža, u slučaju, da se ne ide naprijed, i dođe do izvjesne visine, prekrasan pogled na svijet u nizini i sve ono, što je uz taj svijet povezano! Rekao bi čovjek, da čar toga svijeta i života, kojeg će doskora morati ostaviti, raste u omjeru udaljenosti!

Mi nemamo što zamjeriti Jeftinoj kćeri, jer je ona živjela u Starom Zavjetu, ali ima nažalost dosta u Novom Zavjetu onih, koji su pošli za Gospodinom, da budu Njegove žrtve, a kasnije cijeli svoj život pretvore u jedno — ne samo dvomjesečno — neprestano oplakivanje svoje sudbine, a još k tome nužno uvlače u svoje kolo i one, koji ne bi imali nikakvog razloga za to.

Ta se misao može primijeniti ne samo na vanjsku, donekle prisilnu krepost djevičanstva, jer su iza prve faze oduševljenja nastupile takve okolnosti, koje moralno ne dopuštaju povratak, nego i za svako napredovanje u savršenosti. Ima ljudi, koji su pošli u samostan ili sjemenište, ili su ostali vani u svijetu, a imali su želju — možda iskrenu i oduševljenu nekada — da pođu putem savršenosti, no koji raskrvavljena srca, suznih očiju i zaslijepljene pameti, neprestano o k r e ć u g l a v u za onim, što su ostavili. Oni su učinili izvjesne napore, nalaze se daleko od svijeta, okruženi su ljepotom blizine Božje, no imaginarna stvarnost svijeta, koji je u njihovoj duši, posve zasnjenjuje stvarnu naravnu i vrhunaravnu realnost.

Mislim, da bi se s punim pravom mogle ovamo primjeniti riječi sv. Grgura Pape, koje čitamo u jednoj njegovoj homiliji: „Nemojte razmišljati o onom što imate, nego o onom, što jeste. Evo, svisvijet, kojega ljubimo, bježi. Ovi sveci, nad čijim grobovima stojimo, svojim srcem su pogazili svijet, koji je cvao. Tada je bilo dugog života, neprestani spas, obilje u stvarima, plodnost podmlatka, spokojnost u dugotrajnom miru. Pa ipak, je

su cvali u samima sebi, sasušio se svijet u njihovim srcima. Gle, sad se svijet sam u sebi sasušio, pa ipak još cvate u našim srcima. Svuda vlada smrt, svuda žalost, svuda opustošenje, od svih nas strana udaraju, sa svih strana nas ispunjaju gorčine. Unatoč tome, sljepoćom tjelesne požude ljubimo i samu njegovu gorčinu. Svijet, koji bježi, slijedimo, i za njega, koji propada, vješamo se".

Sv. Ivan Zlatousti govoreći na temelju Gospodinove priče o mudrim i ludim djevicama, uzima za simboliku ulja u svjetiljkama, darežljivost, milostinju, pomoć, koju dajemo potrebnima, pa onda nastavlja riječima, koje nas gotovo zaprepašćuju: Poslije strahovitih napora, poslije nevjerojatnih muka i najoštrijih bitaka, poslije trofeja, koje su odnijeli bijesnoj naravi, ustaju sa sramotom i gledajući zemlju, odlaze sa svojim ugašenim svjetiljkama. Nema zaista ništa tamnije, nego djevičanstvo, koje nema ulja, (Nihil sane tenebrosius est, quam virginitas oleo carens!).

A što može dati jedno biće koje se popelo donekle na goru, savršenosti, pa sada okreće glavu i plače nad svojom sudbinom.

Slijedeći tu misao: Ne okreći glavu! sjetit ćemo se i drugih primjera iz sv. Pisma, u kojima nam također dolaze do izražaja i motivi, zašto netko okreće glavu.

1. Uzmimo Lotovu ženu, koja se zajedno sa svojim mužem, svojim kćerima vođena anđelima spašava iz gorućih gradova Sodome i Gomore: No, kako tumači sv. Pisma većinom uzimaju, ona se obazrela iz znatiželje, pa tako zaostala i postala žrtvom strašne nesreće! Divna simbolika svijeta, koji propada u svojim grijesima, posebne Božje brige za one, koje je pozvao na savršeniji život, i rozloga njihove propasti! Ne okreći glavu!

2. Izraelci su u tjeskobama pustinje žalili za loncima punim mesa! Koliko je Gospodin dao dokaza o svojoj moći, o svojoj ljubavi prema njima, o svojim velikim namjerama, što ima s njima u budućnosti! Sve to nije pomoglo! Oni su neprestano žalili za onim mesom! Što je Gospodinu Bogu preostalo drugo, nego da ih pusti, da pomru u pustinji, a da nikada ne vide obećane zemlje, a drugima udijeli tu sreću, koje oni nisu bili dostojni! Ne okreći glavu!

3. Da li je itko mogao ljegše okarakterizirati uzroke i motive okretanja glave, nego što je to sam Isus u svojoj divnoj usporedbi o farizeju i cariniku?!

4. Sigrid Undset u svom velikom romanu: „Kristina, Lavransova kći", opisuje mladu djevojku Kristinu, koja je bila veoma i lijepa i pametna i nevina. Kad je izgubila svoje djevičanstvo grijehom, tada, veli spisateljica, se stala oko sebe ogledavati, pa govoriti sama sebi: Niti ona nije bolja; pa niti ona druga nema čime da se pohvali, itd.. Tek grijeh, koji je zasjeo u njezinoj duši, učinio je, da je gledala i prosuđivala druge, pa mjesto, da se digne iz svoga grijeha, ostajala je u njemu, jer—tobože i drugi nisu bolji! Ne okreći glavu!

Ne okreći se za onim što si ostavio! Ne okreći se na druge, koji su iza tebe! Nemoj, da moraju drugi radi tebe plakati!

Prorok Izaija tako divno i jednostavno uvjerava Gospodina: RETRORSUM NON ABII! Možeš li i ti tako? Trebao bi! To bi bila tvoja sreća!

Liturgija:

Liturgijski pokret

(Piše: Sacerdos jubilatus)

1. Prije svega želim izjaviti, da gajim za taj pokret iskrene *simpatije;* Sveto Pismo i liturgija nam daju neprocjenjive pobude za vjerski život; bilo bi od najveće koristi, kad bismo često duboko zahvatili u ta dva vrela.

2. Liturgija jest *javno bogoslužje* naše Crkve; ona nas uči ne samo, kako moramo moliti, nego i što moramo vjerovati; u liturgiji divno se spajaju vjera i molitva.

Liturgija nam ne daje oblik pobožnosti ovog ili onog naroda (pučke su pobožnosti različite); ona nam daje oblik pobožnosti Crkve.

Moliti s liturgijom znači moliti s Crkvom, i takva je molitva svakako najlješa.

3. Ako iznosim ovdje neke primjedbe koje se odnose na liturgijski pokret, činim to, da *poduprem* taj pokret, a ne da ga kritiziram.

4. Da se može liturgijski pokret plodonosno razvijati, moramo *izbjegavati* izvjesne *pogreške,* odnosno uvesti više reda u našu javnu službu Božju.

A pogreške ili nedostatci, koje ćemo ovdje spomenuti, te koje valja dokinuti, uzete su sve iz—stvarnog života; nema tu ništa izmišljena.

5. Pogreška, koju često susrećemo kod javne službe Božje, jest *netočnost.*

Mi se svećenici žalimo, što vjernici zakašnjavaju na Misu, što dolaze istom za vrijeme

propovijedi ili čak poslije ove, kad je već ofertorij.

To je svakako velika pogreška!

Ovakva publika nije sposobna, da se uživi u liturgijski pokret.

Ali ruku na srce... jesmo li mi svećenici uvijek točni? Iz svoje 50 godišnje prakse mogao bih napisati čitavi niz „anegdota“ o točnosti svećenika.

Bilo je svećenika, koji su čak mislili, da je „nobel“ kasniti s funkcijom, neka narod vidi, tko je... gospodar.

A od svećenika nauče se netočnosti vjernici. Sada treba mnogo takta i mnogo strpljivosti, da se vjernici privedu opet k točnosti.

Čudno je samo jedno: kad se radi o vlaku, naći ćete svećenika i vjernike u pravo vrijeme na stanici... ali kad se radi o liturgiji, izgleda da svaki računa vrijeme po drugom meridijanu.

6. Za liturgiju traži se temeljito *poznavanje rubrika;* lijepo je doduše, ako čovjek znade protumačiti, kako je historijski nastala i razvijala se n. pr. procesija na Cvjetnu nedjelju; ali znajmo, da je u liturgiji točno određena svaka pojedina kretnja, i da baš to čini njenu ljepotu.

Nekoji premalo cijene rubrike, i s toga njihove funkcije ne odišu onom estetikom, kojoj se inače divimo, kad vidimo, da se kod oltara vrši sve onako, kako je propisano.

Može se čovjek i nehotice ogriješiti o koju rubriku; n. pr. da kod druge božićno Mise zaboravi na inclinatio capitis ad nomen s. Anastasiae; ili da na Veliki Petak lavat manus nihil dicens... a recitira „Lavabo“.

To su stvarčice, koje ne dolaze od nehaja niti od neznanja, nego ex imperfectione naturae humanae!

7. Ali uzmimo druge stvari: vidio sam svećenika, gdje *lista po Misalu* tražeći oracije... kad sam bio mali ministrant, mislio sam, da ima župnik taj dan neku tešku Misu, kod koje valja puno tražiti; danas znam, da nije ispunio rubrike, koja veli, neka u sakristiji prije uredi Misal. — Zar mislite, da je estetski gledati svećenika, gdje nervozno okreće stranice, a ne može pogoditi one prave!

8. Ima crkava, gdje se preporuča liturgijski pokret; a u istoj crkvi krase oltar s *papirnatim* cvijećem... ili se dopušta, da svaka bakica donese na oltar (i to na menzu) tempore opportuno et inopportuno svoje lončiće s cvijećem ili drugim predmetima.

9. Najprije dakle valja da svećenik više puta *opetuje* knjigu o rubrikama.

Rubrike nisu nastale u jedan dan, nego su plod povjesnog razvitka i zapravo i plod estetskog ukusa, koji je bio kod starih vrlo velik, što nam svjedoče umjetnički spomenici i liturgijske molitve.

Divota je čitati stare oracije, koje u dvije—tri rečenice jasnim i ne teškim jezikom izražavaju tajnu blagdana.

10. Liturgija je *vidljivo* bogoslužje; a što je vidljivo, to se vrši pomoću tijela. Stoga je u liturgiji veoma važno, kako se za vrijeme funcije drži tijelo i koje su kretnje propisane.

Najprije budi dopušteno spomenuti, da je najobičnije držanje tijela stajanje.

A što se traži za stajanje? Nije dovoljno da stoji čovjek na dvije noge, jer s jednom samom teško bi mogao vršiti liturgiju. Za stajanje traži se, da budu „pete skupa“, kako uče u vojsci.

Nije zgodno gledati svećenika na oltaru, ako drži noge razdvojene. To se može oprostiti bolesnom starcu, ali ne mladome svećeniku, koji je još pred godinu dana služio vojsku.

11. Ako čitamo rubriciste, naći ćemo točne instrukcije, kako valja genuflektirati, kako poljubiti oltar ili svete predmete; vidjet ćemo da su reverencije, pokloni glave itd. različite: inclinatio profunda, mediocris, simplex.

Kad bi se sve to doista točno održavalo, onda bi bile funkcije pravi *estetički umotvor,* koji bi vanredno djelovao na pobožnost vjernika.

12. Spomenut ću ovdje jednu manu, koju sam primjetio nebrojeno puta. Kad svećenik drži raširene ruke, te mu jedna treba n. pr. za okretanje stranice misala, ostaje mu druga *„veluti in aëre pendula“;* to me podsjeća na prizor, kad je na željezničkom prelazu jedna brana podignuta a druga spuštena... to je dakako po željezničkim propisima neispravno; ali isto tako je u liturniji neispravne, ako Ti samo jedna ruka strši u zrak... u takvom slučaju vele rubriciste: altera manus,... juxta actionis qualitatem, ponitur super Altare vel Missale aut ad calicem, vel infra pectus (De Carpo—Moretti, Caeremoniale n. 327).

13. Takvih i sličnih mana i manjkavosti ima puno; kako da ih *izbjegnemo?*

Gdje ima više svećenika, koji su prijatelji liturgijskog pokreta (a to bi morali biti svi), neka bi se međusobno kontrolirali, te upozoravali; to je najlakši i najzgodniji način, da se dokinu takvi nedostatci.

A gdje je svećenik sam, valja da mnogo opetuje rubrike i da sam sebe ispituje, kako ih vrši.

14. Teško, ali važno je pitanje *ministranata*... Ako gdje treba strpljivosti i dobre volje, treba je kod odgoja ministranata.

Ministranta bi morala najprije resiti iskrena pobožnost; a prava pobožnost se gaji na domaćem ognjištu... kod ovog ognjišta (to jest u dobroj kršćanskoj obitelji) valja tražiti ministrante.

Ministranti su često u godinama, koje označuje njemački jezik sa „Flegeljahre"; i najbolji znaju biti katkada „mangupčići", a svećenik mora da im posveti mnogo pažnje, strpljivosti i ljubavi.

15. Najprije neka svećenik usadi u srce ministranata, da su oni n a j b l i ž i s u r a d n i c i svećenikovi kod sv. Mise. Oni vrše zapravo onu službu, za koju predviđa liturgija akolite.

Stoga neka svećenik pročita više puta riječi, što ih upravlja biskup na kandidate in ordinatione acolythorum.

16. Za akolita je jasno, da mora služiti kod oltara u crnom *talaru* i sa superpeliceom.

Stoga i naši ministranti neka dvore kod oltara uvijek u ministrantskom odijelu, za koje se preporučuje da bude onakvo, kao odijelo naših klerika.

Ima doduše po raznim zemljama najrazličitijih odijela za ministrante (mogli bismo sastaviti čitavu izložbu), ali držimo, da liturgiji odgovara najviše, ako ministrant ima crni talar (bez kragna dakako, jer još nije prisjednik Duhovnog Stola) i bijelu „košuljicu".

17. Rekli smo, da ministrant valja da bude pobožan, A pobožnosti naučit će se *gledajući svećenika*.

Ako vidi ministrant, da svećenik obavlja službu Božju doista atente et devote, potaknuti će ga svećenikov primjer, da se i on sam vlada kod oltara dostojno.

Ako pak vidi, da svećenik vrši obrede obiter, postat će i ministrant površan.

18. Ministranta valja najprije naučiti općenitom lijepom vladanju u crkvi, a zatim *misne molitve*.

Te su molitve latinske; spočetka će biti ministrantu donekle teško; svećenik mora strpljivo s njim vježbati, dok ih ne bude ministrant izgovarao korektno.

Može se ministrant u tu svrhu poslužiti i knjigom, jer je bolje da pomoću knjige izgovara ispravno, nego da bez knjige lomi latinske riječi.

Svakako se ne smije ministrant u neku ruku takmičiti sa svećenikom, tko će prije izgovoriti svoj dio. U toj stvari krivica je obično s obje strane, ali veća je kod onoga, koji je u višem rangu.

19. U jednom sam slučaju, videći kako ministranti nespretno dvore, rekao sakristanu: „Čujte, ali kako ministriraju ti vaši dečki?" Na to mi je on žurno odgovorio: „Onako, kako ih je župnik naučio." Sad sam imao . . .

20. Ministranta valja naučiti genufleksije, kada se poklekne na jedno koljeno, kada na oba; i da kod genafleksije ne raširi svojih nogu . . . dakako i tu valja prednjačiti dobrim primjerom.

21. Nekoji ministranti uživaju *zvoneći*, kao da bi htjeli alarmirati crkvu. Za nesreću, u tu svrhu dobro im služe kombinirana zvonca sa 3-4 ne uvijek skladnih zvukova, dok bi bilo dovoljno malo zvonce, da upozori vjernike na glavne dijelove Mise.

Znajno, da se na latinskom jeziku za zvonce kod oltara upotrebljava u liturgijskim knjigama riječ „campanula", a ne „campana".

22. Uostalom, o tome kakvi bi morali biti ministranti, izašle su mnoge korisne brošure; glavno je provesti ona uputstva u život.

Ali uz sva dobra uputstva ne će biti reda, dok se ministranti ne priuče *točnosti*. Bit će uvijek nezgodno, ako je svećenik u sakristiji već odjeven za Misu, pa se mora obazirati na sve strane, kad će se ministrantu prohtjeti doći.

Htjeli smo samo nabaciti nekoliko praktičnih misli u svrhu da podupremo liturgijski pokret.

Bez dobrih ministranata taj pokret ne može uspješno napredovati. Stoga neka bude jedna od glavnih skrbi prijatelja liturgijskog pokreta *odgoj valjanih ministranata*.

Haec doce et exhortare

(Nacrti za propovijedi o glavnim kršć. istinama)

42. Post i nemrs*)

Skoro godinu dana slušate tumačenja Božjih zapovijedi u ovoj crkvi. Božje zapovijedi, koje su uglavnom obrađene u četrdesetak propovijedi, jesu zakoni, koji obvezuju sve ljude, jer se temelje na naravnom zakonu, kome su podložni i kršteni i nekršteni ljudi.

I sveta Crkva, koju je Krist ustanovio, ima

*) Propovijedi 39-41, to jest: Sloboda pri stupanju u brak, Nerazrešivost braka i Mješovite ženidbe, bit će tiskane u slijedećoj crkvenoj godini u nizu propovijedi o sakramentu ženidbe.

svoje zapovijedi, ali one ne obvezuju nekrštene, nego samo krštene, jer se po krštenju postaje član Crkve. Sveti Otac Papa, kao paglavar Crkve, može izdavati zapovijedi za cijelu Katol. Crkvu. Tu vlast dao je Krist svojim nasljednicima, i rekao: „Tko vas sluša, mene sluša, a tko vas prezire, mene prezire, a tko prezire mene, prezire onoga, koji me je poslao" (Luc 10, 16). Davno je rekao sv. Ciprijan: „Tko nema Crkvu za Majku, nema Boga za Oca!" Dakle, Crkvu treba slušati i njezine zapovijedi obdržavati. Ta i Sv. Pismo kaže: „Tko Crkvu ne sluša, neka ti bude kao poganin i grješnik" (Matth 18, 17).

Pet je crkvenih zapovijedi, koje vjernici napose moraju obdržavati. O prvoj i drugoj bilo je govora kod Božjih zapovijedi, kad se govorilo o svetkovanju dana Gospodnjega i o svetoj Misi. Danas ćemo govoriti o trećoj crkvenoj zapovijedi, koja veli: „Posti zapovjedne poste i u određene dane ne mrsi!"

Što je to post i nemrs? Postiti znači uzdržavati se od jela i pića. To može biti na više načina. Ili ništa ne jesti cijeli dan, ili provesti dan samo o kruhu i vodi, kako to čine naše majke — mučenice, kad poste za svoju djecu. Post je i svako dragovoljno odricanje i uzdržavanje od jela i pića u većoj ili manjoj mjeri, bilo od svih vrsta, ili od nekih vrsta jela i pića. Crkveni je post uzdržavanje od jela i pića prema crkvenim propisima, a to znači jesti samo jednom na dan do sita, a jutrom i večerom nešto malo založiti. Bez obzira koju vrstu hrane. A što znači nemrs? Nemrs znači uzdržavanje od mrsnih jela, a to su: meso od ptica i životinja, kao i čorba od toga mesa. Prema novijim crkvenim propisima na dane nemrsa zabranjeno je jesti meso i čorbu s mesa. Nije više u te dane zabranjeno jesti mlijeko, maslac, sir, jaja, začine od životinjske masti. Crkva ne brani u te dane jesti ribe, školjke i rakove. U pogledu pića Crkva nije dala posebne zabrane.

Kada treba postiti i obdržavati nemrs? — Opće je pravilo u Crkvi postiti u sve dane u Korizmi, to jest samo jednom do sitosti jesti.

Svakog petka u godini obdržavati zakon nemrsa, to jest ne jesti mesa i čorbu s mesa.

Obdržavanje posta i nemrsa zajedno određeno je: na čistu srijedu, u korizmene petke i subote, na kvatrene dane (srijeda, petak i subota) kroz četiri godišnja doba; uoči velikih blagdana, kao što su: Duhovi, Uznesenje Bl. Dj. Marije, Svi Sveti, Božić, te na Veliku Subotu do podne. Nedjeljom nikad nema posta i nemrsa. Ako zapovjedni blagdan padne u petak, nema nemrsa izvan korizme. Isto vrijedi i za svetkovine zaštitnika župa, ako se izvan korizmene slave svečano uz sudjelovanje naroda. Ako svetkovina padne u ponedjeljak, ne prenosi se post i nemrs s nedjelje u subotu, nego u tom slučaju otpada.

Za naše prilike sveti Otac Papa dao je oprost od posta i nemrsa u sve dane u godini, a jedino traži od nas, da obdržavamo post i nemrs na Čistu Srijedu, na Veliki Petak, uoči Velike Gospe i uoči Božića. Ali, tko god može, neka se drži starog običaja!

Tko mora obdržavati zakon posta i nemrsa? Crkveni post obvezuje svakog kršćanina, koji je navršio 21 godinu života i to sve do nastupa 60 godine. Crkveni zakon nemrsa obvezuje svakog vjernika, koji je navršio 7 godina života. I to pod teški grijeh i kod posta i nemrsa.

Tko je ispričan od crkvenog posta? Svaki onaj, kome je to nemoguće obdržavati. Radi toga ne moraju postiti: bolesnici i oni, koji se oporavljaju od bolesti, trudne žene (žene u blagoslovljenom stanju), da ne naškode djetetu, koga nose; dojilje, kojima treba više hrane, jer doje dijete. Isto tako ispričani su siromasi, ako u svemu oskudijevaju, pa im je i hrana slaba. I oni, kojima ne daju postiti možda zli roditelji, gospodari, muževi. Nisu dužni postiti vojnici, utamničenici i radnici, kojima drugi daju jesti po naredbi. Radnici i svi, koji obavljaju teške tjelesne i duhovne poslove. Putnici, koji dugo pješače. — Ostali vjernici, ako imaju kakvog razloga, mogu tražiti oprost od župnika ili Biskupa.

Tko je ispričan od nemrsa? Siromah, koji jede ono, što mu dadnu. Bolesnik, kome liječnik propiše hranu. Trudne žene i dojilje. Radnici na teškim poslovima, kao što su u ugljenokopima, rudnicima, teškim tvornicama. Oni, koji se ne mogu hraniti po volji, kao djeca, žene, pomoćnici, ako im glavar kuće ne dopušta, da obdržavaju zakon nemrsa. Putnici, kad ne dobiju u gostionici druge hrane. Vojnici, utamničenici i slično.

Zašto je Crkva naredila post i nemrs? Hrana i piće su potrebni za uzdržavanje zdravlja i života. Ljudi se moraju hraniti, da jačaju svoje snage, kako bi mogli obavljati svagdanje poslove. I kad u tu svrhu jedu, čine volju Božju.

Ali, kako je ljudska narav sklona na uži-

vanje, ona traži i više nego je potrebno. Radi ugodnosti i naslade kod jela i pića, lako dolazi do neumjerenosti, pa mjesto koristi, dolazi do štete, jer neumjeren čovjek postaje nesposoban za rad, škodi zdravlju, a iz toga izviru i mnogi grijesi, što škodi i duši. Liječnici tvrde, kako je iskustvo pokazalo, da je umjerenost najbolje sredstvo za čuvanje zdravlja, a neumjerenost je uzrokom mnogim bolestima.

Umjerenost ima izvanrednu ulogu u duhovnom životu. Čovjek nije životinja, nego i duh. Čovjek ima i dušu, pa mora na nju paziti. Tko se samo brine, kako će dobro jesti i piti, zabavljati se i lagodno živjeti, njime će zavladati strasti, oslabit će i zaboravit će na svoju dušu. Ne samo to! Neumjernost škodi i ljudskom društvu; obiteljskom životu i cijeloj ljudskoj zajednici.

Sredstva, da se sačuva umjerenost, jesu : samoodgoj, zatajivanje, mrtvenje samoga sebe, uzdržavanje od jela, post i nemrs.

Post je kreposno djelo, kojim se upravlja osjetilnom tjelesnom požudom, da se duh lakše i slobodnije vine k Bogu i da se Bogu pruži zadovoljština za grijeh. Sveti Augustin veli : „Post čisti dušu, podiže duh, vlastito tijelo podvrgava duhovnosti, srce vodi k miru i poniznosti, razbija magle putenosti, guši žestinu požude, a užiže pravo svijetlo čistoće... Post ne ljubi brbljavosti, bogatstvo smatra suvišnim, prezire oholost, preporučuje poniznost, pomaže čovjeku razumijeti, da je slabo i krhko stvorenje“. Zato se u korizmenim misama čita, da se tjelesnim postom obuzdavaju opačine, podiže duh, daje krepost i nagrada (cfr. Praefatio quadr).

Post se spominje već u St. Zavjetu (Juda Makabejac,Tobija, David, Judita, Estera, i uopće kod izabranog naroda — Exod 16, 29). U Novom Zavjetu sv. Pismo iznosi primjer Isusa Krista, koji je postio 40 dana i 40 noći u pustinji prije javnog nastupa (Matth 4, 2). U vezi s tim sveti Ambrozije veli : „Ako hoćeš biti kršćanin, moraš činiti, što je Krist činio. On, koji nije imao grijeha, postio je 40 dana. A ti koji griješiš, zar ne ćeš postiti?“ Sveto Pismo donosi i primjere apostola i Kristovih učenika (Act 13, 2; 14, 22; 2 Cor 6, 5). Krist i apostoli nisu izdali zapovijedi o postu. Post je nastao zakonskim običajem. Primjeri Krista i apostola poticali su prve kršćane, koji su ih nasljedovali. Stari način posta u Crkvi bio je mnogo stroži nego danas, ali su ga vjernici zdušno obdržavali i ostavili nam primjer, kako se treba brinuti za spasanje duše. Oni su razumjeli pismo svetog Pavla, kojim je pozivao Korinćane i opominjao ih, da „zasvjedočimo u svemu da smo sluge Božje u mnogoj strpljivosti, u nevoljama . . . u nespavanju, u postu . . . (2 Cor 6, 4 sq).

Sam je sveti Pavao trapio svoje tijelo i podvrgavao ga duhu, pa na to i druge pozivao (1 Cor 9, 27). Sveci Božji i svi pravi vjernici dobro su razumjeli taj poziv i crkvenu zapovijed i nastojali su tijelo pokoriti duhu i postom su postajali sposobniji i pripravniji na svako dobro djelo . . .

Eto, zato Crkva naređuje post i nemrs. Ona propis prirodnog zakona primjenjuje na život vjernika. Ona hoće, da nam postom očisti dušu, pamet podigne k Bogu, tijelo podvrgne duhu i skruši srce. Da ne bi vjernici na to zaboravili, izdala je posebnu zapovijed. Ona je Majka, koja želi da nas spasi. Zato ćemo biti uvijek poslušni svetoj Crkvi, a napose, kad nam zapovijeda : „Posti zapovjedne poste i u određene dane ne mrsi!“

43. Na ispovijed!

Nismo mi svećenici krivi, što je Bog naredio ispovijed i što je Isus dao apostolima vlast, da po Duhu Svetom ili oproste grijehe ili ih zadrže.

Tko može oprostiti ili zadržati grijehe, taj sudi. A tko sudi, mora poznavati krivnju i ispitati stanje stvari. Sud, koji se vrši u ime Božje, ne može biti sud napamet ili od oka. Valja prije pogledati u srce, pa ako se srce otvorilo Bogu, ako je ponizno i raskajano, ako je ostavilo grijeh, red je izreći sud dobrote i milosrđa. A ako je u njemu još sotona na prijestolju sa svojom zloćom, red je reći : Ne! Zadržavam, ne otpuštam! A tko će pokazati apostolu stanje duše, koja traži oproštenje? Ako ga je Bog učinio svojim namjesnikom, nije mu zato još dao svoga sveznanja ni svojih očiju, koje vide u srca i bubrege. . . Mora se dakle sam grješnik očitovati i optužiti. Mora reći : ovakav sam evo, pa sudi! Reci mi, što Bog od mene traži! Daj mi Njegovo oproštenje! To je dogmatski temelj ispovijedi. Nju željeznom logikom traže riječi, što ih je Krist rekao apostolima na uskrsni dan. Bez apostola ne dobiva se oproštenje. Inače bi bila nestvarna njihova vlast : zadržavanje

grijeha. A da apostoli dadnu oproštenje, moraju znati grijeh i raspoloženje duše. Sve su drugo smicalice. Ne možeš reći: „Ja se samo Bogu ispovijedam", ako ti je Bog zapovjedio da se ispovjediš i čovjeku! I ne možeš ti silom napraviti, da su „popovi" izmislili ispovijed, kad je N. Zavjet pun ispovijedanja grijeha (Dj. Apost. 19, 18; 1. Iv. 1, 9), i kad apostol Jakov kaže: „Ispovijedajte dakle jedan drugome svoje grijehe i molite se jedan za drugoga, da se spasite" (Jak. 5, 16).

U kršćanstvu je ispovijed sakramenat oproštenja. Jest, i uvijek je bila. I u vrijeme Augustinovo i u vrijeme Ivana Krizostoma i još prije za Ciprijana i Origena, na pragu apostolskog vremena. I tko priznaje kršćanstvo, mora priznati i ispovijed, inače je krivovjerac i odpadnik.

Je li teško, jest. Osobito ljudima, koje je odgojilo moderno vrijeme u obožavanju čovjeka i čovječanstva. Danas po zemlji hodaju sami mali bogovi, puni sebe, od kojih nitko nad sobom ne priznaje ni Boga ni gospodara. Svatko samo u sebe vjeruje i u svoju „sreću". Čini i radi, što mu se hoće. Sve mu je dobro i sve mu je slobodno. E, dakako, doći takvom čovjeku sa zahtjevom, da klekne, pa da se ispovjedi, to je baš tako, kao da uneseš u plesnu dvoranu kabao mrzle vode, pa ga iza leđa izlliješ zažarenim plesačima nad namazanu i namirisanu glavu. Kako ponosito kao Apolon koraca ulicama onaj muškarac, samosvjestan i dostojanstven. Pa da on sada ode u ispovjedaonicu i prizna, kako je sve to dostojanstvo lažno i prazno i kako se pod njim kriju brda sebičnosti, zloće i svinjarija. I ženska s visoko uzdignutom glavom, koja s prezirom gleda na sav svijet, u raskošnom odijelu, uređena i namirisana, da sad ode i prizna, da je siromašna grješnica i da joj je pod bogatim odijelom duša kao siroče u prnjama, zamazana, crna i blatna! I da svi to priznaju, da je njihova sloboda samo ropstvo i njihova veličina često tek životinjsko valjanje po prašini i blatu!

Sve je to istina. Samo što kršćanstvo nikad nije priznavalo na zemlji bogova. Za nj je svako obožavanje stvorenja idolopoklonstvo. A Bog je samo jedan: veliki Bog s nebesa. Sve je drugo prah i pepeo, slabost i grijeh. „Svi su sagriješili i svima treba slave Božje" (Rim. 3, 23). Samo poniznost i skrušenje, samo čežnja za otkupljenjem dovodi do Boga, a u Bogu i do veličine i slave.

Razbiti treba lude fikcije, da smo veliki i dobri, kad smo maleni i zločesti. Istini treba pogledati u lice „da nas ona spasi" (Iv. 8, 32). Komotnije je i lakše živjeti u iluziji, da smo veliki, ali kraj tome mora biti kao kod svake iluzije: zdvojnost i razočaranje. Puno je bolje priznati, da je bez Boga sva naša pravda „kao krpa zamazana" (Iz. 64, 6). Pa se smjerno kucnuti u prsa i reći: Oprosti Gospodine! Sagriješili smo. Pali smo. I još ćemo gore pasti, ako Ti prema nama ne ispružiš svoje ruke, ako nas Ti ne podigneš i ne ojačaš. Pali i reži, ali samo spasi! . . .

Misijska nedjelja

„Daj mi, molio je sudac Gedeon Gospodina, da još samo ovaj put učinim pokus s runom! Neka bude samo runo suho, a po svoj zemlji neka bude rosa" (Jud 6,89). Bog mu je uslišao molbu i Gedeon je razumio po tome znaku, da će mu svemožni Bog pomoći izbaviti izraelski narod ispod jarma Madijanaca. Bog mu je ispunio želju i pobijedio je neprijatelje svoga naroda. Na sličan se način i danas obnavlja neprestano Gedeonovo čudo s runom. Rosa Božje milosti natapa čitavu zemlju, jer se po njoj cijeloj prostire Crkva, obuhvatajući sve narode, koji nekoć bijahu pogani. Rosa Kristovih milosnih darova — veli sveti Augustin — natapa široko i obilno čitavu zemlju, to jest Katoličku Crkvu, koja nije omeđena nikakvim granicama ni rase ni područja.

Dogmatska podloga. Na misijsko nas djelovanje ne sili samo čisto naravni nagon u nama, da što više ljudi slijedi ideje, koje sami ispovijedamo. Ni činjenica, da smo uvjereni, da je u njima sva istina i sve dobro. Pa ni sama zapovijed: „Euntes ergo docete omnes gentes..."

Sile nas na to osnovne istine naše svete vjere. Svaka nam od njih priča o *univerzalnosti kršćansva* i zato ne može biti mirovanja, dok se ne ispuni Kristova želja: ut omnes unum sint.

Jedan je Bog, Stvoritelj i Otac sviju ljudi. „Čuj, Izraele! Gospodin je Bog naš, Gospod jedini" (Deut 6,4). Svaki dan molimo u vjerovanju: „Vjerujem u jednoga Boga..."

Jedan je praotac svih ljudi, Adam. I kao što „po grijehu jednoga dođe osuđenje na sve ljude, tako i po pravdi jednoga dođe na sve ljude opravdanje života" (Rom 5,18).

Jedan je Krist, svijetlo od pravoga svijetla, „koje dođe na svijet, da rasvijetli svakoga čovjeka" (Jo 1,9).

Bog je dakle stvoritelj sviju, Adam praotac, a Krist Otkupitelj. „I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje", veli sv. Luka (ib 3,6). Kršćanski je univerzalizam dakle temelj svakom apostolatu, kako u kršćanskim, tako i u misijskim zemljama. No taj motiv nije vlastit baš samo misijama.

Misijsku djelatnost opravdava *narav naše Crkve*. Ima već dvije hiljade godina, kako je na istoku izašlo Sunce pravde, Isus Bog naš. Ali — poput našeg sunca — ni to Sunce ne prodire kroz ponoćnu tamu zemlje na jedanput. Dolazi postepeno svakom narodu u svoj sat. Taj se sat i to vrijeme potpuno slaže s obraćenjem dotičnoga naroda. Cilj je misija uspostaviti vidjivu Crkvu u krajevima, gdje je još nema. Crkvu u nazaretskim godinama dovesti u odraslu dob, u njezin pravi stas, koji je identičan s geografskim dimenzijama kugle zamaljske.

I da to bolje shvatimo, lijepo nam dolazi nauka sv. Pavla *o mističnom Kristovom Tijelu*, i riječi svetog Oca Pape Pija XII., koji u svojoj enciklici „O mističnom Tijelu Kristovom" raspravlja o istoj stvari.

Krist je čokot, mi smo loze, Krist je glava, mi smo udovi. Glava i tijelo sačinjava, da se tako izrazimo — putpunog Krista: glava je jedinorođeni Sin Božji, a tijelo Mu je Crkva. Očito je dakle, da po misijama Crkva raste i mi svi zajedno s njome.

Krist je glava „ex quo totum corpus congruo ordine compositum, succrescit et augmentum facit in aedificationem sui" (Enc.) Vjernici su opet corpus tog organizma, koji se razvija i raste. Kad taj organizam dođe u svoju odraslu dob, misija će nestati, a prava uloga tog živog, potpunog organizma će tek u potpunom smislu započeti. Sve dotle, dok ne bude uspostavljena Crkva u Kini, Japanu. Indiji, Indokini, Africi i u drugim zemljama svijeta, sve dotle mi katolici Evrope ne možemo živjeti potpunim životom; mi smo tek udovi, iako inače sasvim zdravi — ili bi barem takvi trebali biti — jednog inače još nerazvijenog tijela. Kad Azija, Afrika i Australija budu kod sebe imali osnovanu vidljivu Crkvu, kad toj Crkvi budu pripojene i one tri četvrtine ljudskoga roda, koje joj ne pripadaju, misijski će posao biti dovršen, tijelo će biti razvijeno.

I kao što sada odjekuje tek djetinji glasić, tako će tada jeknuti zvonki glas iz muževnog grla odrasle Crkve. A zadnji će se akordi pjesama *Te Deum* i *Sursum corda* spajati s akordima anđeoskih trublja, koje će navijestiti dolazak Krista Gospodina.

Sažeto u kratko: Nije On, naime Krist Gospodin, i mi, naime vjernici, — mnogi, nego smo i mi mnogi u njemu jednom jedno.

Vidljiva Crkva. — Bez poglavara i članova nema vidljive Crkve u misijskim krajevima. I baš iz naravi Crkve, kao vidljive i socijalne vajednice, slijedi da je odgoj *domaćeg klera* prva misijska dužnost. Sve dotle, dok svećenstvo nije u nekom kraju potpuno, dok mu nije zajamčena opstojnost, sve dotle Crkva nije u tom kraju još odrasla. Vlastiti kler nije dakle nagrada narodu, koji vjerno prima k srcu istine Evanđelja, nego je to conditio sine qua non, da takovim postane. Zato kaže sveti Otac: „Treba naročito uočiti, da su oni, koji izvršuju svetu vlast u Njegovom Tijelu, prvi i glavni udovi toga Tijela, „dum per eosdem, ex ipso Divini Redemptoris mandato, munera Christi Doctoris, Regis, Sacerdotis perennia fiant" (Enc).

Ovako je Inocent XI. rekao Msgru Pallu, biskupu Heliopolisa, prije njegova odlaska u Tong-King: „Radije bismo, da redite jednog svećenika, nego da u tim krajevima obratite 50 tisuća nevjernika". Upravo je hierarhija onaj dio mističnog tijela, koji Servator, Suscitator et Caput toga Tijela, obdaruje darovima savjeta, jakosti, straha i pobožnosti „da se tijelo sve više iz dana u dan povećava i jača u svetosti i cjelini".

Kako je dalekovidan bio sv. Otac, kada je toliko naglašavao odgoj domaćeg klara, pokazuju najnovije prilike, kada su strani misionari morali napustiti nakon 10, 20 i 30 godina naporng rada svoje stado. Ne vjeruju idealima stranaca, ali ništa zato! Domaći će sinovi nastaviti njihovo djelo, jer je i njihova Crkva aedificata supra Petram.

Uz domaći kler, tu su i vjernici. Njih ima —hvala Bogu—veliki broj, a teritorijalno su toliko razbacani, da svećenici ne mogu stići, da ih u svemu pouče. Zato su tu, kao velika i nužna pomoć misijama, *katehisti*, čiju je potrebu sveti Otac, javno i privatno, često puta naglasio. Svakom bi kršćaninu morala u žilama i u srcu teći krv katehiste. Svaki bi krćanin morao biti katehista, kad se za to ukaže potreba. Sveti Franjo Ksaverski znao lijepo u tom poslu okoristiti malom djecom. U

posljednje je vrijeme bilo mnogo osoba i iz Evrope, kao iz misijskih krajeva, koje su obavljale tu divnu službu.

Univerzalnost kršćanstva, narav svete Crkve i istina o mističnom Tijelu nas sili, da se zamislimo u temelj i u probleme misija.

Mi, koji mirno gledamo kako izumiru naši svećenici, a svojih sinova ne darivamo Bogu, a tuđe, koji bi k Bogu htjeli, u tom nikako ne pomažemo.

Mi, koji kraj štampanih katekizama i kraj poslijepodnevnog nedjeljnog odmora nemamo vremena za svoje dijete ni pola sata.

Da, mi, jer Krist želi da svi imaju život,da se svi spase, i da svi — zajedno s nama — budu jedno.

Sveti Otac veli, da sve članove-ne samo svećenike i redovnike—mističnog Kristovog Tijela veže dužnost „da se svim žarom i marljivošću trude za sazidanje i jačanje istoga Tijela",da sve ljude priznajemo svojom braćom, jer su „svi zajedno s nama pozvani na isto vječno spasenje".

Pomažimo misije molitvom. — Spomenut ćemo, da je i u tom velikom poslu i opet Bog onaj, „koji daje rast". Odatle slijedi potreba molitve za misije, a nitko se ne može ispričati, da barem molitvom — i to barem u ovaj dan — ne može pomoći misije. Molimo stoga za sve članove mističnog Tijela, ali ne zaboravimo ni onih, „koji tek uče kršćanske zapovijedi da što prije mogu biti oprani lavacro aquae lustralis, one, qui nondum Evangelii sint veritate collustrati, neque in securas Ecclesiae caulas ingressi". Što su mnogi od katoličke istine još daleko. — nastavlja sveti Otac, „to je ne samo zato, što oni sami, nego što ni vjernici ne šalju Bogu usrdnijih molitava na tu nakanu.

A osobito preporučimo misijske potrebe Blaženoj Djevici, koja je trima kraljevima,koji su kao predstavnici pogana prvi došli da se poklone Spasitelju, pružila Proroka, Kralja i Svećenika. Molimo se, da Ga i danas pruži onima, koji još nisu došli k spoznanju istine!

Dušobrižnik kao ispovjednik

Velika je moć milosrđa u svećeniku, da može oprostiti sve grijehe. Kad je Isus uskrsnuo, došao je među sakupljene svoje učenike i rekao im: „Mir vama!" Onda im je pokazao svoje ruke, svoje probodeno Srce, dahnuo i rekao: „Primite Duha Svetoga: kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani" (Jo 20,23). Ovim riječima ispunio je ono, što je prije navijestio: „Štogod svežete na zemlji, bit će svezano i na nebu i što god razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebu" (Mtth 18,18). Ovu vlast dobivaju svećenici kod ređenja.

Ta vlast je Božanska. „Tko može oprostiti grijehe, osim Boga?" (Marc 2,7). Svećenici „primiše vlast, koju Bog nije dao ni anđelima ni arhanđelima. Niti je njima rečeno: što god svežete... itd., što god svećenici na zemlji čine, to Bog na nebu potvrđuje „(Sv. Ivan Zlatousti). „Optužbu savjesti dosta je samo svećenicima kazati u tajnoj ispovijedi" (Sv. Leo Veliki). I svojom presudom svećenik zatvara pakao, otvara raj, vraća milost, daje mir, duše čini radosnima, nebu prouzrokuje veselje: „Bit će veselje na nebu radi jednog grješnika, koji čini pokoru..." (Luc 15,7).

Osim svetog reda i jurisdikcije svećeniku je potrebno za ispovijedanje ***znanje, naobrazba i razboritost:*** „jer vrši službu suca i liječnika" (Rim. Kat). Obavlja službu i učitelja, jer mora poučiti i opominjati pokornika. On je i otac, jer očinski treba primiti pokornika, kome kao liječnik mora pružiti pomoć, da postigne milost i život. Tako velike i teške službe ne može kako treba ispuniti, ako ne svijetli svetošću života i očinskom dobrotom.

Dušobrižnik je dužan *ex iustitia* saslušati ispovijed svojih vjernika, kad god oni to razborito traže-ili sam ili preko drugoga. To je teška obligacija : jer za tu službu se obavezao primajući dušobrižničku službu, kao da je učinio pogodbu s povjerenim vjernicima, koji ga uzdržavaju i čast mu iskazuju kao Božjem namjesniku. Ovaj zakon veže biskupe i župnike u pogledu vjernika. Sv. Karlo Boromejski veli : „Griješi onaj župnik, koji pokazuje, da je zlovoljan i da mu je teško, kad treba ispovijedati, osobito ako ga zovu bolesnici, kojima mora odmah i u svako vrijeme priskočiti u pomoć." Svećenici, koji nisu dušobrižnici, kadkad su dužni ispovijedati ex caritate, koja obvezuje pomoći bližnjemu, koji se nalazi u duhovnoj potrebi. Svet svećenik ne radi samo ono, na što je strogo obvezan, nego gdje god može čini dobro dušama i radi na slavu Božju.

Ispovjednička služba djelo je ***strpljivosti i***

dobrote. Ispovijed traži pouzdanje pokornika, a pouzdanje će imati, ako je ispovjednik pun dobrote. Zato neka strpljivost ispovjednikova bude posebno velika i očinska: da nikoga ne isključuje, da je stalna i u poodmakloj dobi, nek je nadnaravna, da je ne mogu ukloniti nikakve pogibelji, umornosti, nepravde. Sv. Alfonz, zaštitnik ispovjednika, opominje: „Neka ispovjednik pokazuje veliku gorljivost i ljubav primajući sve dobrostivo, jer kod Boga ne postoji acceptio personarum; što više, neka još dobrostiviji bude primajući grješnike mnogim grijesima opterećene, Da nikoga ne preplaši, da ne bi možda zatajili svojih teških grijeha. Neka sve dobrostivo i hrabro disponira za odrješenje. Nepoučene neka pouči. Ako je koji nedostojan za odrješenje, ipak neka s njim postupa lijepo i neka ga opomene blagim riječima, s mnogo ljubavi, da tako pripravi put Srcu Isusovu u njegovo srce i da mu tako pripravi put u nebo".

Ispovjednička je služba veliki dar i blago, ali i velika dužnost. Zato je opasno to blago sakriti radi besposlice i lijenosti ili radi kojeg drugog bezrazložnog izgovora. Sv. Alfonz veli: „Ne vidim, kako oni svećenici, koji zbog lijenosti izbjegavaju ovu dužnost, mogu biti mirni u savjesti, i opravdavati se pred Bogom, koji im predbacuje, što su nevjerni u službi i što ih čeka osuda, jer su sakrili svoj talenat, povjereno blago . . . Neka ne govore ovakvi svećenici, du su dosta ispunili svoju obavezu, ako na drugi način pomažu vjernike, naime poukom, opomenom, molitvom-a da im ne pruže priliku za ispovijed. Treba im pomoći u onim stvarima, koje su im najpotrebnije za vlastito spasenje. Ako je bližnjemu potrebna hrana, treba mu pružiti hranu, a ne odijelo . . . Ova služba ne temelji se na jednostavnom motivu ljubavi, nego je stroga dužnost dušobrižnikova" (Sv. Alfonz, Homo apostolicus).

Potrebni uvjeti za ovu svetu službu:

1) *Znanje*, koje sv. Franjo Saleški nazivlje osmim sakramentom crkvene hierarhije. Pijo XI. u apostol. konstituciji od 13. lipnja 1933. piše: „Neka ispovjednici nikad ne prekidaju studij moralne teologije, jer je znanje moralnog bogoslovlja ispovjednicima bezuvjetno potrebno, a lako se zaboravlja".

Sv. Alfonz tvrdi, da je u stanju osuđenja onaj ispovjednik, koji se usuđuje ispovijedati bez dostatnog znanja. Bez tog znanja ispovjednik se izlaže pogibelji, da svoju svetu službu rđavo obavi vrijeđajući svetost sakramenta i nanoseći štetu pokorniku. Manjak znanja ne može se nadoknaditi naravnom sposobnosti ni iskustvom. Ovo samo pomaže znanju, a ne može zamijeniti potrebno znanje. Zato ispovjednik ne će nikad propustiti priliku, da se ne bi bavio studijem moralne teologije, jer iz toliko raznih stvari međusobno različitih i nejednakih, koje spadaju u ovu nauku, mnoge stvari, iako su toliko puta pročitane, jer se rijetko događaju, s vremenom se zaborave. Zato ih je potrebno uvijek obnavljati (Cfr. „Homo apostolicus").

Zato teško griješi ispovjednik, koji ispovijeda, ne poznajući moralne teologije. Ne ispričaje ga, što ima za to odobrenje Ordinarija. Odobrenje predpostavlja potrebno znanje, a ne ulijava ga. Griješio bi, tko bi dao ispovjednu vlast nedostojnom svećeniku, jer tako biva sudionik njegova grijeha. Griješio bi teško i sam pokornik, koji bi se povjerio ispovjedniku, za koga bi znao, da nema znanja, koje bi bilo potrebno u njegovu slučaju. Benedikt XIV. u apostolskoj Bulli veli: sufficit generatim scientia mediocris, illa scilicet, quo instructus in casibus ordinariis prudens iudicium immediate ferre possit et in casibus difficilioribus sciat saltem dubitare et cum debita venia doctores consulere".

Još više se traži znanje za ispovjednike učenih ljudi, za izvanredne vrste pokornika.

2) *Razboritost*. Ispovjednička služba ima mnogo poteškoća i opasnosti: Ars artium est regimen animarum (Sv. Grgur Veliki). Potrebna je zato ispovjedniku velika razboritost, da ne bi naškodio pokornicima ili sebi samom ili općem dobru: a) razboritost u izboru priznatih mišljenja, da s jedne strane spasi duše izbavljajući ih od grijeha, a s druge strane da pobožne vjernike vodi na put savršenstva; b) razboritost, da ne bi svojim vjernicima ograničavao slobodu: griješio bi svećenik, koji ne bi dao potpunu slobodu svakome, da se slobodno ispovijeda kod koga želi (Cfr. Sv. Alfonz, Homo apostolicus); c) razboritost u ispovijedanju ženskih osoba. Potrebne su opreznosti, koje navode učitelji duhovnog života, a koje i sama Crkva sugerira ili propisuje: da svećenik ne ispovijeda bez velike potrebe ženske osobe prije zore ili iza večernjeg sumraka, napose ne bez svjedoka; osobito mlađe ženske osobe, u kojem slučaju „neka radije bude kratak i strog, nego previše prijazan i familijaran"; neka uopće izbjegava

svaku familijarnost izvan ispovijedi. Ne manje treba se čuvati onih ženskih osoba, koje su svetije, jer po svjedočanstvu sv. Tome Akvinskoga „quo sanctiores et iuniores sunt, eo magis mentem alliciunt"; d) razboritost, da ne bi uvodili kakve posebice kod ovog sakramenta, nego da se drže svih propisa, da ne govore preglasno, da ne dopušta pokornicima, da se opravdavaju ili da druge optužuju, da pazi najstrože na sigillum sacramentale; e) ako kojoj duši treba posvetiti veću brigu, nek se svećenik sjeti, da je drugo briga, a drugo nepotrebno trošenje vremena prema jednima, a žurba kod drugih, što može biti i opasno; razboritost u pitanjima za potpunost ispovijedi, u opomenama i pouci, u odgađanju odrješenja koji put, a napose pazeći na sigillum sacramentale . . .

3) *Besprijekornost života:* „Neka bude dostojnih ispovjednika, i nastat će potpuna obnova svih kršćana" (Sv. Pijo V.). — „Kad se kaže bezbrijekornost, dobrota, ne razumijeva se samo stanje milosti, nego pozitivna dobrota koja dolikuje ispovjedniku . . ., a tu dobrotu ne će postići nikad onaj svećenik, koji nije najveći prijatelj molitve i svagdanjeg razmatranja, jer drugim putem svjetlo i potrebne milosti za ovu službu (koje bi se bojali i sami anđeli) potrebne ne može nitko dobiti" (Sv. Alfonz, Praxis Confessarii).

„Nema sumnje, kad bi svi ispovjednici imali onakvo znanje i provodili onako svet život, kakav traži sveta ispovjednička služba, da svijet ne bi bio u oceanu grijeha niti bi se pakao napunjao tolikim krštenim dušama" (Sv. Alfonz).

Neka u ispovjedniku obiluje ljubav, ljubav strpljiva i dobrostiva, velika i iskrena. Ova se ljubav neizmjerno razlikuje od đavolske zlobe, koja navodi na zlo, ad turpia. Sollicitatio ad malum est sacrilegium et turpis abusus confessionis. Neka Bog istrijebi takve zločine za uvijek !

4) *Ispovjednik mora biti milosrdan i dobrostiv* prema zalutalima: „Milosrđe hoću, a ne žrtvu" (Mtth 15, 2). Svećenik je kao pastir poslan radi grjješnika kao i Krist : „Nisam došao zvati pravednike, nego grješnike" (Matth 15, 13). — „Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni" (Matth 15, 12). O tome nas uči i parabola o pastiru, koji ima stotinu ovaca, i kad jednu od njih izgubi, ostavlja devedeset i devet u pustinji i odlazi da traži izgubljenu, dok je ne nađe (Cfr. Luc 15, 3-7). Isus je prijateij grješnika i grješnici su ga s pouzdanjem tražili : „Dolazili su k njemu carinici i grješnici, da ga čuju, a farizeji i književnici su mrmnjali govoreći : Ovaj prima grješnike i jede s njima" (Luc 15, 1).

5) Isus *brižno* traži grješnike. Žena, koja je izgubila drahmu, sa svom brigom je traži. Taj primjer iznosi Božanski Učitelj. Zato i u župi treba sve pokrenuti na posao za obraćanje grješnika: pobožne duše za sve vjernike, žene za svoje muževe, djecu za roditelje, redovnike i redovnice da mole za one, koji su zalutali; što više sve treba potaknuti, da sa svoje strane učine sve, što mogu, da se ljudi izmire s Bogom, osobito, ako se radi o bolesnicima, ili o ljudima spectatae conditionis, ili kad je vrijeme za uskrsnu ispovijed i pričest. A sam dušobrižnik posebno muškarcima će pružiti najzgodniju priliku za to, pripremit će primjerene propovijedi i potražit će pomoć drugih svećenika.

6) Isus prima grješnike *dobrostivo.* Otac rasipnog sina stavlja se dušobrižniku pred oči kao primjer, koji treba nasljedovati: njegova dobrostivost izgleda bezgranična, ali to je slika dobrote Isusa Krista, koji je za nas trpio i grijehe naše nosio i molio za one, koji su ga razapinjali. Tu nek svećenik ispovjednik vidi, kako će postupati:

a) s pokornicima, koji nisu disponirani, da dobiju odrješenje : Fortiter kod popravljanja, suaviter u pogledu dispozicije. Rimski Obrednik veli : Ispovjednik mora napose paziti na ovo troje : saslušavši grijehe, neka prosudi njihov broj i veličinu, a zatim neka pokornika prikladno ukori i očinski opomene, te ga krepkim riječima skloni, da se pokaje i skruši. Potaknut će ga, da se popravi i počne bolje živjeti, i dat će mu lijek, kojim će ustrajati, da ne griješi (Cfr. Rim. Obred. str. 79). Onima, koji su disponirani, dat će odrješenje, a onima, koji sigurno nisu disponirani, odgodit će odrješenje, ali u svakom slučaju neka to čini u ljubavi za spas duša.

b) s prigodnim grješnicima (occasionarii), koji ljube pogibelj i koji će lako u pogibelji poginuti. Prigodnici moraju izbjegavati grješnu prigodu, ako je bijeg moguć, ili u protivnom bližu prigodu učiniti daljnjom, upotrijebivši za to efikasna sredstva. Ispovjednik mora paziti, da ne bi postao nerazboriti sudionik (complex) grijeha.

c) s grješnicima iz običaja i recidivnima, kojima su potrebni efikasni lijekovi za spasenje,

ali ipak treba s njima postupati dobrostivo, da ne upanu u očaj.

d) sa skrupuloznima, koji su često disciplina et cilicium confessarii. Njikov je lijek, jedini lijek-pokornost, poslušnost ispovjedniku, ali do toga se dolazi s teškom mukom. Ipak svećenik ima znati, kako je teško takovo stanje.

e) S pobožnim pokornicima: „Bogu je veoma drago, da se duše izgrade, kako bi se njemu sasvim predale . . . ." (Sv. Alfonz, Praxis confessarii).

7) Ispovjednik mora razboritošću i ljubavlju in foro interno pomagati pokornike, da usklade svoj život prema Evanđelju, a in foro externo će sve učiniti, da se in foro interno duše što boljim plodom okoriste:

a) djecu, koju poučaje, u određene dane pozivat će na ispovjed, gdje će ih s blagošću primiti, da ne bi iz straha štogod prešutjeli, opomenama i primjerima utvrđivati, da unaprijed ne padaju, pomagat će ih, da probude pravo pokajanje.

b) brinut će se za mladež - mušku i žensku na poseban način. Pazit će budno, da se mladež sačuva od pokvarenosti svijeta, da ostane nepovrijeđena u duševnoj i tjelesnoj čistoći. Najbolji lijek je često primanje sakramenta. Ako se nalazi mladež pred izborom zvanja, treba ih razborito uputiti, da ne bi pali u zabludu.

c) zaručnike i bračne drugove učit će, da je sakramenat ženidbe velika svetinja kao i drugi sakramenti. Iz svetog ženidbenog života dolazi svako dobro za obitelj i ljudsku zajednicu. Ako se u bračnom životu griješi, nastat će prokletstvo za obitelj i cijelo ljudsko društvo.

d) posebnu brigu treba imati s bolesnicima i umirućima, jer „kod Boga nema većeg djela ljubavi, koje bi vodilo do spasenja duša, kao što je umirućeg pripraviti pred smrt, da sveto umre, da se riješi grijeha. U smrtni čas, o kojemu ovisi cijela vječnost, paklene sile su jače, a sile bolesnikove slabije" (Sv. Alfonz, Praxis confessarii). Neka ispovjednik k bolesniku dolazi spreman, neka ga strpljivo pomaže često pohađa i do izdahnuća neka bude uza nj, ukoliko je to moguće.

(Dušobrižnik će često pogledati u rubrike Rim. Obrednika, koje govore o sakramentu ispovijedi i o ispovjedniku).

Dušobrižnik neka nastoji uvijek izmoliti i molitve, koje dobri svećenici mole prigodom ispovijedanja. Naći će ih na kraju Brevijara!

Bezvjerstvo vodi do praznovjerja

Danski prirodoslovac Hans Christian Orsted (†1851) piše u svojoj knjizi („Der Geist in der Natur", I,115) ovo: „Poznavao sam jednoga čovjeka, koji nas je često puta na prilično surov način uvjeravao o svom — bezvjerstvu. Taj se isti čovjek ipak bojao u noći proći pokraj groblja ili stratišta". To znači: nije htio vjerovati u postojanje BOGA—DUHA, ali je vjerovao u utvare vile i strašila. Nije to jedini slučaj; čak ima toliko hvalisavih bezvjeraca, koji ne vjeruju u Boga, ali vjeruju u vraga. I oni i njima slični traže i s velikim marom čitaju knjige, što pričaju o izmišljenim čarolijama ili o praznovjernom zbivanju preko duhova.

Praznovjerje nije drugo nego: vjerovanje u prazno. U ono, što ne postoji osim u svijesti onih, koji su svoju dušu i spoznajnu sposobnost zatvorili pred prirodnom i natprirodnom stvarnošću, kako se ona uistinu nalazi u svijetu i životu. Bezvjerci se hvastaju, da ne vjeruju ni u kakvu tajnu; njima je sve u svijetu i svemiru jasno. A to doista nije — niti može biti. Eto, n. pr. materijaliste su najobičniji primjer za inače ispravnu tvrdnju: da čovjek ne može biti bez ikakve vjere. A oni vjeruju, jer toga nikad ne mogu dokazati, dakle znati, u nedokazanu tvrdnju: da „osim materije ništa ne postoji". Na pitanje pak: otkud materija? — nisu u stanju dati filozofski opravdana odgovora. Upravo u materijalnom svijetu su ljudi doprli do granica — preko kojih dalje ne mogu. Stare su zagonetke o svijetu i bitku ostale neriješene izvan kršćanskog nazora na svijet — kraj svega modernog napretka.

A što se tiče vjere u tajinstvene i nadnaravne stvari neka im služi na razmišljanje riječ nekršćanskog filozofa A. Schopenhauera: „Samo onaj može ismijavati ovu vjeru, u nadnaravni svijet, komu je ovaj svijet potpuno nerazumljiv. To pak može vrijediti samo za onoga, koji vrlo površno promatra svijet i stoga uopće i ne sluti, da se nalazimo usred mora zagonetaka i tajni". Stoga je opravdano rekao uvaženi apologeta Hettinger: „Kao što se nerijetko jedna bolest prometne u drugu, tako vrlo često prelazi bezvjerstvo u praznovjerje i praznovjerje u bezvjerstvo" (Apologie des Christentums II,21).

Bitna je naime oznaka praznovjerja: da

stvarno i izrično božanske svršenosti i svojstva prenose na stvorove. Otud očekuju od stvorova postići uspjehe što prelaze ljudsku snagu ili njihovom pomoću žele saznati nešto, što je samom Bogu pridržano. Nisu prema tome praznovjerni samo oni naivčine po selima, vrači i gatalice svake ruke, nego također, čak bi rekli na prvom mjestu: *krivobošci*, vjerovali oni u čovjeka, u krokodila, u mjesec ili kakav drugi fetiš; na drugom su mjestu *svebošci* (panteisti) i monisti sviju struja. Među moniste brojimo i t. zv. materijalističko-mehanički monizam. Njihov je poznati zastupnik *Büchner* tvrdio: da s tim, što je novija znanost uspjela označiti u mozgu lokalnu podjelu psihičkih činidaba (funkcije) — postoji i mogućnost pokusno predstaviti materijalnost duše: da anatom oduzimajući sloj po sloj dijelova mozga — oduzima i dijelove duše. Taj su varavi zaključak ljudi davno progledali i odbacili (F. Paulsen, Fr. Sawicki, Art. Schneider i dr.) Nije muzičar istovjetan s instrumentom, kojemu tko može poskidati žice i oduzeti mogućnost izvođenja zvuka. Mehanika je mozga jedno, a djelovanje svijesti drugo. Ali otkud *veza* među njima? Baš moderna empirijska psihologija ističe oštro granice između materijalnih mozgovnih procesa i duhovnog procesa mišljenja. Sve nagađanje, koje se ne oslanja na *naravnu vezu* između materije i duha —nesuvislo je natucanje. Tako su nekada primitivni ljudi natucali, a negdje natucaju još i danas, kad im valja dati sud o izvansvjetskim zbivanjima.

Sve uistinu divne pojave duha i duhovnog života svesti na materiju i htjeti još i dalje govoriti „u ime znanosti" — znači tjerati praznovjerni zanat. Jer znanost je utvrdila pojam praznovjerja upravo onako kako smo ga naprijed opisali. I to ne tek možda od sredine devetnaestog stoljeća, nego davno, davno prije.

Svećenik u društvu

Napisao Kardinal Suhard, nadbiskup pariski

(Nastavak 14)

Tu je vlast Crkva branila protiv dva niza protivnika. Protiv onih, koji tvrde s Pelagijem, da je narav po sebi dobra, te ne treba blagoslova, i obratno, protiv poricanja Reforme, za koju narav, budući da je po sebi pokvarena, ne može biti podobna za posvećenje (1).

To, što je Crkva tako tražila za sebe, mora se, ako ikada, držati valjanim i danas važnim.

Tvorac opće rehabilitacije

I eto zato Obrednik, to jest službeni zbornik sakramentalnih obreda i blagoslovina, poprima toliko značenje. I jer je jedino on „čovjek Obrednika", svećenik je dobio moć i dužnost s obzirom na vremenite stvari, moć, da ih smjesti pod pokretnost Svetoga Duha, „koji oplođuje elemente" (Gen 1,12).

Njemu pripada u Crkvi to opće izmirenje stvorenja. Ne smjesta, ni bez napora, nego postepeno, počevši od najznamenitijih realnosti. Da se osvjedočimo o tome, treba samo otvoriti tu divnu knjigu. Nigdje drugdje ne pokazuje Crkva više svoju majčinsku i dirljivu ljubav prema prolaznim suputnicima našega zemaljskog putovanja. Liturgija ne zaboravlja ništa (2). Ona blagosivlje kuću, kruh, jaja, voće. Ona misli na zdence, na brodove, na staje, na njive, na bolesne životinje. Ona se sje-

(1) Pelagija je pobijao sv. Augustin (Epist. 179,4), a zatim Koncil u Kartagi godine 416., gdje su sudjelovali afrički biskupi. A što se tiče protestantskih zabluda, Tridentinski koncil pokazao je vrijednost blagoslova. (Denz., izdanje 24-25, br. 856 i 943).

(2) Kodeks Kanonskog prava (Kan. 1148) svrstava blagoslove s obzirom na njihov učinak u dva reda. Blagoslovi, nazvani *konstitutivni*, — ti bi se mogli zvati posvetama, — čine, da osobe, predmeti i mjesta blagoslovljena imaju neku vrst posvetnog karaktera, izuzeti su od upotrebe običnog života i određeni za bogoštovlje.. Tako... posvećenje Djevica, crkve, svetog posuđa itd. (Mangenot, D. T., čl. Bénédiction, col. 632).

Jednostavni blagoslovi, naprotiv, jesu zazivi, po kojima posvećeni službenik traži od Boga, da on dade blagoslovljenim osobama i predmetima neku duhovnu ili vremenitu prednost, *a da te osobe i stvari* ne postanu svete ili posvećene i da *ne promijene svoje stanje u religioznom pogledu* (id. col. 639).

Ove posljednje imamo mi ovdje pred očima. Tih blagoslova, kako smo gore rekli, svećenik nije magični djelitelj, nego službenik. To jest obred, što ga on vrši, izvodi svoj učinak „snagom molitve Crkve", ali svećenik ostaje sudac, da li je, prema slučaju, uputno izvršiti ga ili ne.

Tako shvaćeni u svojoj upotrebi i napose u kontekstu Crkve „Kristova Sakramenta", blagoslovi mogu samo pridonijeti, da ozdrave ili oduhove odnose čovjeka prema zemaljskim stvarima, da se pokaže, kako ništa nije vulgarno ni nedostojno Boga i kako stvari naravi i djela civilizacije mogu imati udjela u dolasku Kraljevstva. Oni održavaju u čovjeku religiozni smisao svemira i idu za tim, da na svoj način označe svaku epohu kao kršćansku. (Beillevert, o. c., col. 1409).

ća pčela, voska, radnog oruđa. Ona posvećuje vodu, svijetlo, vatru, tamjan. Nema ničega, što ona ne bi primala sa simpatijom ili pače s nježnošću. Nijedan od najnovijih izuma nju ne iznenađuje: strojevi, željezničke pruge, automobili, zrakoplovi, brzojav, seismograf, a uskoro i televizija. Ona shvaća sve, ona pripušta sve, za dobru službu čovjeku i u vezi s njegovim vječnim ciljem, kojemu ti misteriozni elementi služe kao simboli, kako to naglašuje Liturgija.

Otvorena knjiga

Kao ni Crkva, svećenik ne poriče ništa, što pripada društvu. On, o kojemu se kaže, da je čovjek uskrate i koji to u neku ruku i jest, također je čovjek prihvaćanja i primanja. Optužuju ga, da je on odijeljeno biće: a on je službenik opće integracije. Zahvaljujući njemu „sve, što je stvorio Bog . . . dobro je i nema ničega, što treba odbaciti, ako se to prima sa zahvalom Bogu, jer je to posvećeno Božjom riječju i molitvom" (1 Tim 4,4-5). Kako da se optuži kao zastario onaj, koji neprestano spasava napredak čuvajući mu smisao i mjeru? Onaj, koji čini valjanim čovječje bivanje čineći ga razumljivim?

Jedna je od najdirljivijih crta Obrednika u tom, što je on nedovršena knjiga: otvorena knjiga, koja čeka još druge stranice, prema tome, kako će pronalaženje mišlju, rukom, oruđem, oslobođenom energijom davati nova bića onima, što ih već blagoslivljaju ruke svećenika. A Crkva međutim, da bude sigurnija, kako joj ništa ne izmiče na zemlji ni u dubini voda, pronašla je taj blagoslov kao genijalan žig njezine velikodušne veličine i njezina potpunog pouzdanja u milost Krista Kralja: blagoslov *ad omnia:* „O Bože, čija riječ posvećuje sve stvari, izlij na ove stvari svoj blagoslov . . . po Kristu, Gospodinu našem".

Kada svećenik blagoslivlje, predraga naša braćo, opazit ćete, da čini gest, koji se ne mijenja, dok se formule mijenjaju. Nad osobom ili nad stvarju, koju hoće da blagoslovi, čini on znak Križa. I to ne samo slučajno. Taj pokret ruke u prostoru potpis je samoga Boga, bitni pečat, izvan koga za nj nema ni autentičnih sinova ni autentičnih stvorova. A taj znak Svetog Trojstva, Oca, Sina i Duha, podsjeća nepobitno čovjeka današnjeg kao i jučerašnjega i sutrašnjega, da ni za vremenite stvari, kao ni za besmrtne osobe, nema drugoga puta, drugoga otkupljenja do „spasa po Križu".

§ III. — MISA I DRUŠTVO

Žrtva na Kalvariji dogodila se, historijski, samo jednom. Tim jedinim činom dovršeno je Otkupljenje. „Krvlju s Križa" Bog je „htio izmiriti, po Kristu, sa samim sobom sve stvari, one, koje su na zemlji i koje su na nebu" (Col 1,20).

Ali tu Žrtvu Krist hoće obnavljati uvijek i na svim mjestima. To je Žrtva svete Mise. Ne radi se ovdje o tom, predraga naša braćo, da razložimo u cjelini, ni ukratko, nauku o euharistijskoj Tajni. Mi bismo se htjeli pozabaviti njome samo sa stajališta društva.

Ponajprije ćemo današnjem oficijelnom ateizmu staviti usuprot socijalni kult „Antiknog društva". I pokazat ćemo, da ono, što nedostaje današnjem društvu u odnosu prema starome, može njemu biti vraćeno u nadnaravnom stupnju u jedinoj Prikazbi Svećenika Novoga Zavjeta.

Kult i društvo

„Ljudski je rod oduvijek osjećao potrebu, da ima svećenike, to jest ljude, koji posebnom službenom misijom, što im je povjerena, treba da budu posrednici između Boga i ljudi, te potpuno posvećeni tomu posredništvu, to učine svojim životnim zadatkom, odabrani da prinose Bogu službene molitve i žrtve u ime društva, koje također, bao takvo, ima obvezu da Bogu odaje javno i socijalno štovanje, da spoznaje u Njemu vrhovnoga Gospodara i prvi princip, da teži za njim kao za svojim posljednjim ciljem, zahvaljujući mu i nastojeći, da Ga učini sebi milostivim" (Pijo XI., u enciklici *Ad catholici sacerdotii fastigium*, izdanje Bonne Presse, p. 6).

Povijest antiknog društva pokazuje zaista, da je ono, što je činilo vezu svakoga društva, bilo bogoštovlje . . . Društvo je bilo skup onih, koji su imali iste bogove zaštitnike i koji su vršili vjerski čin za istim oltarom. . . Nije bilo ništa svetije u nekom gradu od tog oltara, na kojemu se uvijek uzdržavala sveta vatra" (3).

Pouka antiknog društva

Pogansko je društvo prema tome bilo vjersko, i to u svojoj biti. Ono je bilo takvo u kućnom životu kao i u socijalnom. „Nije bilo ni jednog jedinog javnog čina, u kojemu se

(3) Fustel de Coulanges, *La Cité Antique*, p. 166. Citati se tiču direktno samo grčko-rimskog društva. No oni se mogu po analogiji primijeniti na sva poznata historijska društva s razlikama bogoštovlja, podrijetla, božanstva itd., koje se tu susreću.

ne bi vidjelo, da posreduju bogovi . . . Puk se nije sabirao u skupštinu osim u dan, kad mu je to dopuštala vjera. . . Skupština je počinjala molitvom. . . Tribuna je bila sveto mjesto. . . Sudske su se sjednice držale pokraj oltara i počinjale su se žrtvom. . . Vojska u ratu predstavljala je sliku društva. . . Nosila je sa sobom ognjište, na kojemu se dan i noć uzdržavala sveta vatra. . . I tako je, u miru i u ratu, vjera posredovala u svim činima. Ona je svagdje bila nazočna, svagdje je ona obavijala čovjeka. Duša, tijelo, privatni život, javni život, obroci, svetkovine, sve je bilo pod vlašću te vjere društva. . . Ona je upravljala čovječjim bićem s tako apsolutnim autoritetom, te nije ostajalo ništa, što bi bilo izvan nje" (4).

Praznina i obećanje u sadanjem društvu

Velika je to pouka za naš vijek, o kojemu bi se moglo kazati, u nekom smislu, da je sve naučio i sve zaboravio. Izgubivši svoje bogoštovlje i svoje svećenike, učinivši od njih neku posebnu kategoriju i kao neku profesiju, jednu između ostalih, vremenito je društvo izgubilo svoju dušu, svoje jedinstvo i svoj život. Zatvorivši se, ono je sebe lišilo odnosa prema Vječnom i Apsolutnom. Hoteći postojati samo u sebi, ono je učinilo sebe nepostojanim i nerazumljivim. Ono je odsjeklo sebe od povijesti, od jedine istinite povijesti: od povijesti čovječanstva, koje se vraća svom počelu, koje je na putu k svome cilju.

Da društvo uzmogne nanovo oživjeti, ono treba da iznova nađe svoju dušu. Ono se uznemiruje, kada neki filozof žali „nerazmjer između duše čitavog čovječanstva, koja je otprilike ostala ono, što je bila, i tijela, koje je neizmjerno poraslo" (5). Možda ono postaje toga ponovno svjesno u svojoj nevolji, i kada se ono obraća našim crkvama s nekim osjećajem sličnim nostalgiji, možda to nije samo iz poštovanja prema prošlosti i iz udivljenja prema besmrtnoj umjetnosti. Ono se ne bi više usudilo tvrditi, da kršćanska vjera „nalikuje gotskoj katedrali, da ima njezinu veličinu, goleme praznine i premalo čvrstoće, pomut nje (6). Ono shvaća, da se katedrala ne bi ni rodila, niti bi živjela, kad bi ona bila samo prazna škrinja.

(4) Fustel de Coulanges, o. c., p. 193-194.

(5) H. Rerkson, Zahvalno pismo Norveškoj radi Ustanove Nobelove nagrade, 12. XII. 1928. Misao se ponavlja u djelu *„Les Deux Sources de la Morale et de la Religion"*, p. 335.

E. Renan, Souvenirs d' enfance et de jeunesse, izdanje Nelson, p. 204.

Ispunjajući tu dužnost, društvo ne će izgubiti ništa od svojih vlastitih ciljeva. Ali ovi nisu valjani, ako se ne uključe u jednu cjelinu i ne podrede višim ciljevima, koje društvo mora priznati time, što ustupa mjesto vjerskim potrebama čovjeka. Prema tome se kult i društvo, svećenici i građani ne dodaju međusobno kao dva faktora. Svećenička se funkcija ni u ovom slučaju ne može naprosto pribrojiti k ostalim funkcijama. Ona nije njima par. Njezina je misija (poštujući, recimo to ponovno, sve funkcije i vrednote) u tome, da ih uzme i preobrati. Ne više samo time, da ih egzorcizira ili blagoslivlje, nego time, da ih aktivno *veže* s Bogom, - to je smisao riječi religija,- uvodeći ih u struju poklonstva, adoracije, prošnje i zaziva oproštenja, koja vuče sa sobom čovječanstvo, slijedeći Vrhovnog Svećenika, prema njegovom i našem Ocu.

Čineći to Crkva nipošto ne misli, - treba li to kazati? - nepovlasno zadirati na različita vremenita područja, kojima ona izričito priznaje autonomiju. A budući da poštiva savjesti, ona isto tako ne misli „rekvirirati" ili zaskočiti u ime takva poklonstva ni skupine ni pojedince, koji joj još nisu dali svoj slobodni pristanak.

Lokalni kult i opća religija

I otud se vidi, kako je definitivno premašen partikularizam antiknog društva. „Svaki je grad imao svoj svećenički zbor, koji nije ovisio ni o kakovom vanjskom autoritetu. Između svećenika dvaju gradova nije bilo nikakve veze . . ., nikakve uzajamnosti nauke ni obreda . . . Religija je bila posve lokalna, posve civilna, uzevši tu riječ u njezinom starinskom smislu, to jest specijalna za svaki grad" (7).

Posve lokalna religija, ali i posve materijalna i bez učinka, jer nije mogla prikazati Bogu ništa osim plodove zemlje i životinja. Jednostavna čovječanska skica jedinoga kulta, koji je u stanju, da ga Bog primi i da okupi čovječanstvo u općoj žrtvi. Današnje društvo ima uza se, na dohvat ruke, ono, što je nedostajalo poganskoj religiji. Prije Krista „postojao je doduše Bog vrijedan neizmjerna klanjanja, ali još nije bilo neizmjerna poklonika" (8). A sada naprotiv društvo može prodrijeti sve do srca trojstvene Ljubavi: „Naš je Gospodin došao na svijet kao *universalni čovjek*, da iskaže Bogu, svome Ocu, svaku čast, koju je mogao primiti izvan sebe . . ." (9).

(7) Fustel de Coulanges, o. c., p. 173.

(8) Bérulle, De l' état et des grandeurs de Jésus. Govor 2., p. 129.

(9) Olier, Traité des Saints-Ordres, III, 6.

Svećenik službenik društvenog bogoslužja

A vrhunac je toga savršenog klanjanja Misa. „U božanskoj Žrtvi, što se prikazuje pod Misom, sadržan je i žrtvovan, na nekrvni način, isti onaj Isus, koji je sebe prikazao na krvan način na Križu". Ne dodajući nikakva komentara ovom jednostavnom podsjećanju tridentinskog koncila, htjeli bismo pokazati, predraga naša braćo, u jednu ruku, kako vi raspolažete u Misi i po njoj stanovitu moć, da možete prikazati svijet Bogu; ali da je prerogativa samo svećenika, posvetiti taj svijet u sakramentalnom žrtvovanju Krista na oltaru.

1. - Prikazanje krštenika

Enciklika *Mediator Dei* podsjeća na to, da „bitni elemenat kulta ima biti nutrina.... Apostolova riječ: Imajte u sebi osjećaje, koji su bili u Isusu Kristu, zahtijeva dakle od kršćana, da oni stvaraju, koliko je čovječanski moguće, osjećaje, koji su ispunjali Božanskog Otkupitelja, kada je žrtvovao sama sebe... to jest, da se klanjaju, štuju, hvale i zahvaljuju vrhovnom veličanstvu Božjem" *(Mediator Dei*, p. 13 i 36).

Put je dakle zacrtan: kršćani trebaju također u Misi prikazati, što jesu, što imaju i što ih okružuje. Oni nemaj uprava ostati pasivnim svjedocima Žrtve. Bez toga „postaje vjera nesmisao i prazan formalizam" (10).

(10) *Mediator Dei*, p. 14. — Sveti je Toma već upozorio, da „religija obuhvaća u prvom redu unutarnje čine, koji joj pripadaju sami po sebi. Ali ona dodaje tome, kao sekundarne, vanjske čine, koji su podređeni prvima" (IIa IIae Q. 81, art. 7).

Razumije se samo po sebi, da to vršenje teoloških kreposti, koje sačinjavaju duhovni kult, „rationabile obsequium", o kojemu govori sveti Pavao (Rom 12,1), nije prvo u odnosu prema sakramentalnom obredu Pretvorbe, kao da je ova određena za to vršenje.

IZ BISKUPSKE KANCELARIJE

Broj: 1150-1953
Predmet : † **Fišer Mato,** kanonik.

U nedjelju dne 23. kolovoza 1953. preminuo je u Đakovu preč. gosp. Mato Fišer kanonik-opat u 94. godini života i 68. godini misništva providen sv. Sakramentima umirućih.

Poziva se vlč. svećenstvo biskupije, da za dušu pokojnog brata odsluži jednu tihu sv. Misu.

Đakovo, 24. kolovoza 1953.

† Stjepan
nasl. biskup

Broj : 178-1953 AA
Predmet : † **Fridrik Geysa,** župnik

U petak 18. rujna 1953. godine preminuo je u Branjin Vrhu presvj. g. Msgr Geysa Fridrik župnik i prelat u 82. godini života i 58. godini misništva, providen sv. Sakramentima umirućih.

Poziva se vlč. svećenstvo Apostolske administrature, da za dušu pokojnog brata odsluži jednu tihu sv. Misu, a to isto se preporuča i ostalom svećenstvu naše biskupije.

U Đakovu, 19. rujna 1953.

† Stjepan
nasl. biskup

Broj: 1228-1953.
Predmet: † **Baličević Dr. Marko**, župnik

U ponedjeljak 7. rujna 1953. preminuo je okrepljen sv. Sakramentima umirućih preč. g. Dr. Marko Baličević, župnik u St. Jankovcima u 60. godini života i 34. godini svećeništva.

Poziva se svećenstvo biskupije, da za dušu pokojnog brata izvoli odslužiti jednu tihu sv. Misu.

Đakovo, 10. rujna 1953.

† Stjepan
nasl. biskup

Književni oglas

Kod **Franjevačke Teologije u Dubrovniku** mogu se nabaviti slijedeće knjige :

Evanđelistar, tvrdi uvez à Din 500.,

„Psalmi Davidovi" prijevod i tumač. 4 sveska uvez. à Din. 500., broširano 400 din.

Obredi velike sedmice, uvezano à Din. 150.;

Novi obred velike subote, à Din 30.—

Božićni oficij s devetnicom, uvezano à Din 30.—

Mrtvački oficij s obredom sprovoda, à Din 50.—

Propovijedi po Sv. pismu: a) Ljudski život, broširano à Din 50.— b) U zemlji Otajstva (na blagdane Gospodnje) broširano à Din 50.—

Razmatranja *„Kod nogu učitelja"* broširano à Din 100.—

Put od križa s obredom postavljanja, broširano à Din 20.—

Posljednje riječi Sv. Terezije maloga Isusa, broširano à Din 20.—

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu — Glavni i odgovorni urednik: Dr Zvonimir Marković — Uredništvo i uprava Đakovo, Strossmayerov trg 6. — Pretplata godišnje 400 Din. — Broj čekovnog računa 573-T-86 — Tisak Gradske tiskare u Đakovu